

سینمای سبز ژست فرهنگی نیست

دکتر سعیده کریمی

موعظه‌ای آموزشی قرار داشته باشد، به شکلی غیرمستقیم اما مؤثر با مفهوم مصرف مسئولانه، کاهش زباله و ارزش بخشی به منابع آشنا می‌شود.

تأثیرگذاری حداکثری

این شیوه‌ی انتقال پیام، نه تنها تأثیرگذارتر است، بلکه زمینه‌ساز تغییر رفتار پایدار و درونی در سال‌های آینده خواهد بود. سینمای کودک، اگر هوشمندانه و مسئولانه عمل کند، می‌تواند یکی از قوی‌ترین زیرساخت‌های فرهنگی برای ساختن نسلی دوستدار طبیعت باشد.

یا در سینمای اجتماعی، پرداختن به موضوعاتی مانند آلودگی هوا، مدیریت پسماند، تغییر اقلیم، یا کم‌آبی، زمانی موفق خواهد بود که جزئی از مسیر دراماتیک داستان باشد، نه موضوعی که ناگهان بر سر مخاطب آوار شود.

زمانی که مفاهیم محیط زیستی در سینما نه فقط برای یک گروه سنی خاص، بلکه در بستر خانواده و با درگیر کردن تمام اعضا به تصویر کشیده می‌شود، اثرگذاری آن چند برابر می‌گردد. فیلم یا سریالی که هم پدر و مادر و هم فرزندان در آن با کنش‌هایی ساده اما معنادار مانند تفکیک زباله، صرفه‌جویی در مصرف انرژی یا انتخاب وسایل حمل و نقل پاک مواجه می‌شوند، می‌تواند الهام‌بخش الگوی زیست جمعی باشد. این گونه روایت‌ها، پیام را از دایره‌ی فردی خارج می‌کنند و آن را به تجربه‌ی خانوادگی و بین‌نسلی تبدیل می‌سازند؛ تجربه‌ای که از پرده‌ی سینما به زندگی واقعی منتقل می‌شود و در تصمیمات روزمره خانه جریان می‌یابد. در این حالت، خانواده نه تنها بیننده‌ی فیلم، بلکه شریک در مسیر تغییر رفتار است و سینما تبدیل به رسانه‌ای برای تربیت محیط زیستی پایدار و مشارکتی می‌شود.

دنیای امروز بیش از آنکه تشنه‌ی دانستن باشد، نیازمند «باور کردن» است. و این باور، زمانی شکل می‌گیرد که مخاطب «می‌بیند» نه آنکه «می‌شنود». سینما باید نشان دهد که رفتار زیست‌محیطی، نه فقط یک وظیفه شهروندی، بلکه بخشی از سبک زندگی انسان مدرن و آگاه است؛ رفتاری که در سکوت، در لابه‌لای روایت، در بی‌ادعایی تصویر، قلب‌ها را تسخیر می‌کند.

سینمای سبز، یعنی زیستن سبز، بدون جار و جنجال. یعنی ساختن جهانی بهتر، نه با شعار، بلکه با تصویر درست از زندگی درست. یعنی آنجایی که دوربین، به جای تأکید مستقیم بر مفاهیم، سبک زندگی پایدار را در سکوت و بی‌ادعا به نمایش می‌گذارد؛ آنجایی که مخاطب، بی‌آنکه احساس کند در حال آموزش دیدن است، با جهان بهتری همدل می‌شود. سینمای سبز، ژست فرهنگی نیست؛ ضرورت زیستن است.

▲ «گوسفند»
بهترین فیلم
کوتاه جشنواره
ایتالیایی شد

لحظاتی‌اند که نه تنها پیام محیط زیستی منتقل می‌کنند، بلکه به مخاطب می‌گویند: این رفتارها بخشی از زندگی روزمره و طبیعی انسان مدرن است، نه کنشی خاص یا شعاری که باید درباره‌اش سخنرانی کرد. سینمای موفق در این حوزه، نیازی به خلق سکانس‌های اغراق شده یا دیالوگ‌های مستقیم ندارد. برعکس، همانطور که پیشتر اشاره شد آنجا که شخصیت داستانی، بی‌هیچ اعلامی، در طبیعت آتش روشن نمی‌کند و به طور کلی از منابع طبیعی به‌درستی استفاده می‌برد، مخاطب تأثیر عمیق‌تری می‌پذیرد، زیرا پیام، نه در کلام، که در الگو گرفتن اتفاق می‌افتد.

برای مثال، سینمای کودک و نوجوان ظرفیتی بی‌نظیر و استراتژیک برای نهادینه‌سازی رفتارهای محیط زیستی دارد. مخاطب این رده‌ی سنی، بیش از آنکه تحت تأثیر استدلال یا نصیحت قرار گیرد، با الگوبرداری و همدات‌پنداری رشد می‌کند. اگر قهرمان انیمیشن محبوبش، به‌جای خرید بی‌رویه اسباب‌بازی‌های پلاستیکی، با وسایل دورریختنی و بازیافتی اختراعاتی بامزه و کاربردی خلق کند، این پیام مهم را منتقل می‌کند که خلاقیت و بازی می‌توانند با حفظ محیط زیست همراه باشند. در چنین روندی، کودک بدون آنکه مستقیماً مورد خطاب قرار گیرد، یادار معرض

در عصر بحران‌های اقلیمی و فشرده‌ی پیام‌های آموزشی، شاید وسوسه‌انگیز باشد که سینما به‌عنوان ابزاری قدرتمند، پیام‌های محیط زیستی را با صدایی بلند فریاد بزند، اما تجربه و تحلیل‌های رسانه‌ای و آموزشی نشان می‌دهد که تأثیرگذارترین راه انتقال مفاهیم، مسیر مستقیم و شعاری نیست؛ بلکه حضور نهادینه و طبیعی این مفاهیم در دل روایت‌هاست که می‌تواند تحولی آرام اما ریشه‌ای در ذهن و رفتار مخاطب ایجاد کند.

محیط زیست، اگر قرار است در سینما جدی گرفته شود، باید نه همچون دغدغه‌ای الحاقی یا موضوعی مستقل، بلکه به‌عنوان جزئی بدیهی و درونی شده از سبک زندگی شخصیت‌ها در بستر داستان‌ها حضور داشته باشد. درست مانند عشق، مذهب یا خانواده؛ که بدون نیاز به تابلویی بر سر در فیلم، در کنش و واکنش شخصیت‌ها جاری‌اند.

وقتی قهرمان فیلم پیش از خروج از خانه، برق اضافی را خاموش می‌کند، وقتی برای رفتن به محل کار، وسایل حمل و نقل عمومی و یا دوچرخه را به‌جای خودرو برمی‌گزیند، یا زمانی که هنگام قدم زدن در پارک از افتادن یک زباله جلوگیری می‌کند یا در مهمانی به جای ظروف یکبار مصرف در ظروف پایدار غذا می‌خورد، این‌ها همه